

УДК 336.76

**Клименко К. В.**

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, klymenko\_kateryna@ukr.net

**Колосов І. П.**

аспірант НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна

**НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

*Висвітлено питання розвитку небанківських фінансових інститутів як суб'єктів сукупного фінансового потенціалу України та перспективні напрями підвищення ефективності їхнього функціонування. Проаналізовано накопичені у процесі реструктуризації вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг України проблеми розвитку та визначено основні шляхи їх розв'язання на засадах Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Стратегії сталого розвитку "Україна-2020", Стратегії реформування державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки, Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік та середньострокового Плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, що ґрунтуються на завданнях забезпечення сталого й динамічного економічного зростання. Визначено та оцінено напрями реформування ринку небанківських фінансових послуг у контексті антикризового регулювання. До реформування ринку небанківських фінансових послуг має застосовуватися комплексний підхід, який ґрунтується на тісній скоординованості дій в усіх напрямках, а саме: дерегуляція на ринку й спрощення регуляторного середовища; удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду; захист інтересів споживачів фінансових послуг і відновлення довіри до ринку; регуляторний вплив на розвиток ринку. Наголошено на стратегічних напрямках роботи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг у розрізі співробітництва з такими проектами міжнародної технічної допомоги як проект Європейського Союзу "Технічна допомога за пріоритетними напрямками фінансового сектору" EU – FINSTAR, програми USAID "Розвиток фінансового сектору" (Програми FINREP та FINREP-II), проект технічної допомоги GIZ / DGRV "Реформування фінансової діяльності в сільській місцевості".*

**Ключові слова:** державне регулювання, ринок небанківських фінансових послуг, Національна комісія, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), реформування, план законодавчого забезпечення реформ.

Табл. 1. Літ. 19.

**Клименко Е. В.**

кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела международных финансов и финансовой безопасности НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

**Колосов И. П.**

аспірант НИФИ ГУНУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна

**НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА НЕБАНКОВСКИХ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В УКРАИНЕ**

*Освещены вопросы развития небанковских финансовых институтов как субъектов совокупного финансового потенциала Украины и перспективные направления повышения эффективности их функционирования. Проанализированы накопленные в процессе реструктуризации отечественного рынка*

© Клименко К. В., Колосов И. П., 2017

небанковских финансовых услуг проблемы развития и определены основные пути их решения на основе Соглашения об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом, Стратегии устойчивого развития “Украина-2020”, Стратегии реформирования государственного регулирования рынка небанковских финансовых услуг на 2015–2020 годы, Плана приоритетных действий Правительства на 2017 год и среднесрочного Плана приоритетных действий Правительства до 2020 года, основанные на задачах обеспечения устойчивого и динамичного экономического роста. Определены и оценены направления реформирования рынка небанковских финансовых услуг в контексте антикризисного регулирования. К реформированию рынка небанковских финансовых услуг должен применяться комплексный подход, основанный на тесной скоординированности действий по всем направлениям, а именно: дерегулирование на рынке и упрощение регуляторной среды; совершенствование деятельности регулятора и повышение эффективности государственного надзора; защита интересов потребителей финансовых услуг и восстановление доверия к рынку; регуляторное влияние на развитие рынка. Сделан акцент на стратегических направлениях работы Национальной комиссии, осуществляющей государственное регулирование в сфере рынков финансовых услуг в разрезе сотрудничества с такими проектами международной технической помощи, как проект Европейского Союза “Техническая помощь по приоритетным направлениям финансового сектора” EU – FINSTAR, программы USAID “Развитие финансового сектора” (Программы FINREP и FINREP-II), проект технической помощи GIZ / DGRV “Реформирование финансовой деятельности в сельской местности”.

**Ключевые слова:** государственное регулирование, рынок небанковских финансовых услуг, Национальная комиссия, осуществляющая государственное регулирование рынков финансовых услуг (Нацкомфинуслуг), реформирование, план законодательного обеспечения реформ.

### **Kateryna Klymenko**

Ph. D. (Economics), SESE “The Academy of Financial Management”, Kyiv, Ukraine, klymenko\_kateryna@ukr.net

### **Ivan Kolosov**

SESE “The Academy of Financial Management”, Kyiv, Ukraine,

## **DIRECTIONS OF REFORMING STATE REGULATION OF NON-BANKING FINANCIAL SERVICES MARKET IN UKRAINE**

*The article highlights the issues of development of non-bank financial institutions as subjects of the aggregate financial capacity of Ukraine and promising directions for increasing the efficiency of their operation. The author gives a comprehensive analysis of development problems accumulated in the process of restructuring the non-bank financial services market in Ukraine and identifies the main ways of their solution on the basis of the EU-Ukraine Association Agreement, the Strategy for Sustainable Development “Ukraine-2020”, the Strategy of Reforming of the Governmental Regulation of Non-banking Financial Services in the years 2015–2020, the Action Plan of Priority Actions of the Government for 2017 and the Medium-Term Action Plan of Priority Actions for the Government until 2020, which are based on objectives of ensuring the sustainable and dynamic economic growth. The directions of reforming the market of non-banking financial services in the context of anti-crisis regulation are determined and evaluated. A characteristic feature of the study is the comprehensive approach to reformation, which should be based on close coordination of actions in all its areas, namely: deregulation of the non-banking financial services market and simplifying the regulatory environment; improvement of the regulator’s activity and efficiency of state supervision; protecting the interests of consumers of financial services and restoring confidence in the market; regulatory impact on the market of non-banking financial services. The study focuses on the strategic directions of the National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets in the context of cooperation with international technical assistance projects: the EU-funded project “Technical Assistance for the priority*

*areas of the financial sector” EU- FINSTAR, USAID programs “Financial Sector Development” (FINREP and FINREP-II), the GIZ/DGRV Technical Assistance Project “Reforming financial activities in rural areas”.*

**Key words:** state regulation, non-banking financial services market, National Commission for the State Regulation of Financial Services Markets (NCRFSM), reforming, plan of legislative support for reforms (LSR).

**JEL classification:** G23, G28.

Одним із ключових напрямів розбудови фінансового ринку в сучасних умовах є прискорений розвиток його сегмента – ринку небанківських фінансових послуг. У складний для України період ефективний ринок таких послуг міг би стати підґрунтям для забезпечення економічної стабільності та проведення структурних та комплексних реформ.

Вітчизняний ринок небанківських фінансових послуг повинен функціонувати як регульований елемент цілісної фінансової системи та бути синхронізованим із ринком цінних паперів, банківським сектором і системою державних (публічних) фінансів. Слабка розвинутість вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг значно знижує конкурентоспроможність держави в отриманні інвестицій з міжнародних ринків капіталу та акумулювання фінансових ресурсів внутрішніх інвесторів, тоді як його ефективний розвиток здатний стати потужним драйвером для зростання економіки України в умовах складної внутрішньоекономічної ситуації, а також поглиблення європейської інтеграції та глобалізаційних процесів.

Ринок небанківських фінансових послуг сьогодні є предметом дискусій і обговорень багатьох науковців. Значний внесок у дослідження фундаментальних засад його ефективного розвитку в контексті функціонування національних та глобальних фінансових систем зробили такі вчені, як Р. Бачо, О. Барановський, Т. Васильців, О. Іваницька, О. Клименко, В. Левченко, Ж. Прокопенко, Г. Терещенко [1–8] та ін.

Високо оцінюючи здобутки зарубіжних та вітчизняних науковців, слід зауважити, що сьогодні недостатньо дослідженими залишились питання структурної трансформації, модернізації та реформування ринку небанківських фінансових послуг у контексті євроінтеграційних процесів та в умовах запровадження структурних реформ, що зумовило актуальність цього дослідження.

Метою статті є визначення пропозицій щодо напрямів реформування державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг в Україні.

У світовій фінансовій системі ринок небанківських фінансових послуг є одним із найефективніших механізмів залучення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, значення якого зростає. Перспективи розвитку цього ринку визначаються ефективністю державної регуляторної політики, функціональністю нормативно-правових актів, спрямованих на створення дієвого механізму державного регулювання та нагляду, зниженням витрат діяльності фінансових установ, спричинених надлишковим і неефективним державним регулюванням, забезпеченням конкуренції на фінансовому ринку, запобіганню діяльності недобросовісних компаній, скоординованістю із сучасними процесами реформування економіки України.

Протягом 2016 р. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг) формувала умови

для стабільного розвитку ринку небанківських фінансових послуг відповідно до першочергових пріоритетів та завдань, визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України на 2016 рік [9], Стратегією сталого розвитку “Україна-2020” [10], а також положеннями Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [11].

Система державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг не завжди має збалансований і системний характер. Правова база обмежується рамковим законодавством стосовно захисту прав споживачів, інвесторів, кредиторів, що разом із відсутністю спеціального законодавства щодо окремих небанківських фінансових установ стримує інтенсивність розвитку відповідного ринку, знижує їхню інвестиційну привабливість, деформує роль у розвитку економіки України в цілому. Недостатня ефективність державного регулювання й нагляду, надмірна зарегульованість дозвільних процедур фінансовим установам та іншим піднаглядним організаціям, прояви недоброчесної поведінки службовців під час вирішення регуляторних питань необґрунтовано підвищують вартість надання фінансових послуг споживачам тощо.

Вважаємо, що у зв'язку з названими проблемами ринок небанківських фінансових послуг України потребує вжиття негайних превентивних антикризових заходів реформаторського характеру, упровадження яких дасть змогу стримати посилення дисбалансів.

Отже, необхідно визначити стратегію та програму реформування національного ринку небанківських фінансових послуг, використовуючи весь арсенал наявних у держави засобів, здатних у найкоротші терміни та з найменшими втратами створити умови для становлення “цивілізованого” ринку небанківських фінансових послуг і розкрити основні напрями подальшої його модернізації на всіх рівнях – правовому, інституціональному та технологічному.

На етапі наближення національного ринку небанківських фінансових послуг до європейської моделі регулювання магістрально важливим кроком стало прийняття Нацкомфінпослуг 19 березня 2015 р. Стратегії реформування державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки № 499 (далі – Стратегія) [12]. Розроблення Стратегії було зумовлено необхідністю підвищення ролі небанківського фінансового сектору та виникненням ознак стагнації на ринку відповідних послуг. Стратегія визначає основні напрями та завдання для їхньої реалізації правового й інституційно-організаційного характеру, спрямовані на розбудову ефективного державного регулювання та нагляду з метою розвитку конкурентоспроможного ринку.

Метою цього консолідованого документа, що поєднав у одну програму напрями реформ усіх сегментів ринку небанківських фінансових послуг, є забезпечення сприятливих умов для їхнього подальшого розвитку, підвищення інвестиційної привабливості та відновлення довіри споживачів.

Досягнення визначеної мети буде здійснюватися за такими стратегічними напрямами:

- дерегуляція на ринку небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища;

- удосконалення діяльності регулятора й підвищення ефективності державного нагляду;
- захист інтересів споживачів та відновлення довіри до ринку;
- регуляторний вплив на розвиток ринку (пріоритети).

Нижче розглянемо детальніше аспекти державного регулювання діяльності небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на відповідних ринках у контексті визначених стратегічних напрямів.

**Напрямок 1. Деретуляція на ринку небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища [12]:**

- комплексна інвентаризація наявної регуляторної бази, правил проведення дозвільних і реєстраційних процедур на предмет актуальності та наявності корупційної складової з подальшим скасуванням неефективних норм, оптимізацією ліцензійних умов та процесів отримання необхідних дозволів, усуненням бюрократичних перешкод, що виникають під час започаткування та ведення діяльності з надання фінансових послуг;
- запровадження принципів і цілей державного регулювання та нагляду відповідно до міжнародних стандартів Міжнародної асоціації органів страхового нагляду (IAIS) і принципів Міжнародної організації органів нагляду за пенсійними фондами (IOPS);
- гармонізація законодавства України, що регулює діяльність небанківських фінансових установ, із директивами ЄС, імплементацію яких передбачено Угодою про асоціацію між Україною та ЄС;
- моніторинг суспільної думки щодо якості надання адміністративних послуг та невирішених питань на ринках небанківських фінансових послуг із метою створення сприятливого регуляторного середовища на цих ринках, запровадження практики залучення до розроблення нормативно-правових актів інститутів громадянського суспільства для забезпечення балансу інтересів між бізнесом, державою та громадянами;
- обов'язкове оцінювання витрат і економічних вигід при запровадженні державного регулювання для унеможливлення виникнення зайвих адміністративних навантажень, моніторинг результативності реалізації положень базових регулятивних норм;
- сприяння утворенню саморегулювальних організацій (СРО) суб'єктами нагляду на ринках небанківських фінансових послуг та делегування їм окремих функцій державного регулювання;
- удосконалення системи аналізу, прогнозування й стратегічного планування політики у сфері надання небанківських фінансових послуг, що передбачає оцінювання реалізації стратегічних та оперативних планів, досягнення стратегічних цілей із залученням учасників ринку фінансових послуг.

**Напрямок 2. Удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду [12]:**

- покращання механізмів міжвідомчої координації державних органів на ринках фінансових послуг для своєчасного виявлення поточних та потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз та ризиків для фінансової стабільності й мінімізації їхнього негативного впливу на фінансову систему України;

- налагодження конструктивного діалогу з учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їхніми об'єднаннями, забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- посилення інституційної спроможності державного регулятора шляхом запровадження платежів нагляду, передбачивши спрямування отриманих коштів на цілі здійснення регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг, із забезпеченням відкритої звітності за всіма коштами, поставленими завданнями та результатами їх виконання;
- функціональний аналіз і вдосконалення організаційної структури Нацкомфінпослуг, спрямоване на ефективне виконання завдань та покладених функцій, запровадження ефективних інструментів оцінювання їх виконання з урахуванням досягнення відповідних результативних показників;
- запровадження системи пруденційного нагляду та перехід на систему нагляду на підставі оцінки ризиків через їх вимірювання й обмеження ризиків ліквідності фінансових установ з урахуванням ролі та частки на ринку, а також посилення вимог до розкриття інформації, управління ризиками та підвищення відповідальності фінансових установ за порушення зазначених вимог;
- введення індикаторів аналізу фінансової звітності, чутливіших до зміни фінансового стану, втрати надійності фінансової установи та ризиковості здійснених операцій;
- оптимізація форм, порядку складання та подання звітності суб'єктами нагляду на ринках небанківських фінансових послуг з урахуванням актуальності показників для визначення їхньої фінансової стійкості та надійності, протидія недостовірній звітності, запровадження в Нацкомфінпослуг електронного документообігу для здійснення комунікацій з учасниками ринку в електронному форматі;
- регулярне проведення стрес-тестування фінансових установ для визначення їхньої фінансової стійкості;
- аналіз та узагальнення типових порушень, встановлення основних причин, що їх спричинили, підготовка пропозицій щодо виявлення, усунення та запобігання їм у майбутньому;
- нормативне закріплення прозорих та зрозумілих принципів застосування заходів впливу залежно від видів порушень затверджених норм та правил, ступеня тяжкості їхніх наслідків та очікуваних результатів;
- вжиття заходів щодо залучення коштів міжнародної технічної допомоги на цілі розвитку державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг та підвищення якості їх надання для споживачів та бізнесу;
- співпраця з міжнародними організаціями та асоціаціями (IAIS, IOPS та ін.), а також укладення меморандумів про взаєморозуміння й обмін інформацією з іноземними регуляторами ринку небанківських фінансових послуг із метою обміну інформацією між сторонами стосовно трансграничної діяльності фінансових установ – об'єктів нагляду Нацкомфінпослуг;

- запровадження нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких ведеться піднаглядними Нацкомфінпослуг фінансовими установами;
- передача функцій щодо нагляду за бюро кредитних історій від Нацкомфінпослуг до Національного банку України (НБУ).

**Напрямок 3. Захист інтересів споживачів фінансових послуг і відновлення довіри до ринку небанківських фінансових послуг [12]:**

- створення загальнодоступної інформаційної бази даних Нацкомфінпослуг для доступу споживачів до інформації про діяльність фінансових установ, а також контроль за належним розкриттям установами перед клієнтами повної і достовірної інформації, надання якої вимагається законом;
- запровадження механізмів гарантування законних прав споживачів й інвесторів, зокрема гарантування страхових виплат за договорами страхування життя, гарантування внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів кредитних спілок, внесків довіритель фондів фінансування будівництва;
- сприяння впровадженню системи рефінансування проблемних страхових компаній, кредитних спілок та інших фінансових установ, з урахуванням державної підтримки та додаткових приватних донорських джерел;
- запровадження відповідальності посадових осіб, органів управління та власників істотної частки фінансових установ за дії і бездіяльність, що призвели до неплатоспроможності фінансової установи;
- очищення ринку небанківських фінансових послуг від неплатоспроможних і недобропорядних фінансових установ, забезпечення швидкого та ефективного виведення їх з ринку через удосконалені механізми ліквідації, у тому числі примусової, та банкрутства;
- сприяння запровадженню дієвого механізму досудового врегулювання спорів на ринках небанківських фінансових послуг через прийняття об'єднаннями небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг й об'єднаннями споживачів ринкових стандартів врегулювання спірних питань і вирішення спорів шляхом медіації;
- врегулювання питання проблемної заборгованості на ринках фінансових послуг, зокрема завдяки опрацюванню питання щодо доцільності створення державного агентства з відновлення активів і компенсації вкладів небанківських фінансових установ у неплатоспроможних банках;
- посилення державного контролю за поширенням реклами на ринку фінансових послуг, притягнення до відповідальності рекламодавців і поширювачів реклами за порушення затверджених вимог;
- встановлення вимоги до СРО на ринках фінансових послуг щодо запровадження стандартів (кодексів) поведінки для застосування фінансовими установами – їх учасниками;
- забезпечення умов щодо інформування споживачів фінансових послуг, у тому числі потенційних, про послуги, які надаються небанківськими

фінансовими установами, особливості функціонування різних видів фінансових установ, можливості, що надаються за такими видами послуг, а також права, обов'язки і відповідальність споживачів за різними видами небанківських фінансових послуг із метою підвищення фінансової грамотності населення;

- сприяння інститутам громадянського суспільства на ринках небанківських фінансових послуг щодо громадського контролю за фактами порушення законодавства фінансовими установами та іншими суб'єктами нагляду;
- оперативне реагування на скарги споживачів щодо недобросовісних дій фінансових установ та інших суб'єктів нагляду.

**Напрямок 4. Регуляторний вплив на розвиток ринку небанківських фінансових послуг (пріоритети) [12]:**

- сприяння становленню компаній зі страхування життя, недержавних пенсійних фондів (НПФ) як значущих інституційних інвесторів у економіку України шляхом розширення спектра та підвищення якості фінансових послуг, удосконалення податкового законодавства, створення умов участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення з метою формування та залучення довгострокових інвестиційних ресурсів у економіку країни;
- реформування правового забезпечення діяльності суб'єктів страхового та перестрахового брокерства, страхових агентів;
- стимулювання розвитку діяльності суб'єктів допоміжної діяльності на ринках небанківських фінансових послуг;
- створення умов для розвитку електронної комерції;
- удосконалення взаємовідносин банків і небанківських фінансових установ шляхом урегулювання проблемних питань банківського страхування, забезпечення додаткових гарантій за депозитами, пов'язаними з розрахунком рівня платоспроможності небанківських фінансових установ, покращання валютного регулювання;
- реформування ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів через запровадження механізму зв'язування частини коштів страхових резервів страховиків у складі фонду захисту потерпілих, удосконалення тарифної політики з орієнтацією на перехід до вільного ціноутворення, створення організаційно-нормативних передумов до запровадження системи "прямого врегулювання" та "електронного поліса", створення ефективної системи регламентних виплат;
- забезпечення умов для розвитку обов'язкового державного соціального медичного страхування за участю страхових компаній та створення стимулів для добровільного медичного страхування;
- сприяння імплементації норм і практик ЄС у сфері ядерного страхування, зокрема передбачених Віденською та Паризькою конвенціями про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, Конвенцією про додаткову компенсацію за ядерну шкоду, в тому числі визначення системи фінансового забезпечення цивільної відповідальності, створення багато-

рівневого захисту, збільшення лімітів відповідальності та страхових сум, приведення поняття ядерної шкоди, яка підлягає відшкодуванню, у відповідність із вказаними міжнародними конвенціями, зокрема включення шкоди, заподіяної навколишньому середовищу, витрат на превентивні заходи, упущеної вигоди та ін., урегулювання проблемних питань щодо строку позовної давності (10 років), тероризму, звичайних радіоактивних викидів, моральної шкоди, транскордонної шкоди, єдиного компетентного суду, витрат на відшкодування збитків, зокрема судових;

- підвищення рівня страхового захисту громадян на час подорожей за кордоном, а також створення умов для запровадження фінансового забезпечення (банківської гарантії або договору страхування) у суб'єкта туристичної діяльності на випадок неплатоспроможності та банкрутства;
- розвиток системи сільськогосподарського страхування, що здійснюється з державною підтримкою, шляхом удосконалення ліцензування страхової діяльності, встановлення додаткових вимог до платоспроможності, якості активів і звітності страховиків, кваліфікаційних вимог до фахівців, задіяних у процесі страхування сільськогосподарської продукції, запровадження єдиних стандартів андеррайтингу та відшкодування збитків, удосконалення процесу наповнення інформаційних баз даних тощо;
- створення умов для розвитку страхування нерухомості юридичними та фізичними особами від природних катастроф і техногенних аварій;
- формування умов для фінансового забезпечення ведення діяльності суб'єктами підприємницької діяльності шляхом запровадження обов'язкової наявності договору страхування професійної відповідальності адвокатів, незалежних директорів, цивільної відповідальності імпортерів, пов'язаної зі сплатою митних платежів, перевізника за заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну пасажирів автомобільного, міського електричного, залізничного, морського перевізників та перевізника на внутрішніх водних шляхах, а також інших видів страхування відповідальності у цих сферах суспільного життя;
- створення системи страхування експорту шляхом заснування спеціальної організації зі страхування та фінансування експорту;
- вжиття заходів щодо поширення на кредитні спілки України винятків із Директиви 2013/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26.06.2013 про доступ до діяльності кредитних організацій і пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній, Директиви 2006/48/ЄС Європейського парламенту та Ради від 14.06.2006 стосовно започаткування та провадження діяльності кредитної установи;
- розвиток ринку небанківського кредитування, що здійснюється кредитними установами, шляхом урегулювання питання щодо правових підстав і порядку залучення активів від юридичних та фізичних осіб із метою подальшого кредитування за рахунок таких коштів;

- розвиток діяльності кредитних спілок шляхом запровадження норм щодо можливості залучення до членів кредитних спілок фермерських, сільських господарств, об'єднань власників житла, профспілкових і релігійних організацій, встановлення обмеження діяльності за територіальним принципом, але передбачивши можливість за наявності певних дозволів працювати на суміжних/прилеглих територіях, реалізація через кредитні спілки державних кредитних програм, спрямованих на підтримку розвитку малого підприємництва в Україні у сфері послуг, торгівлі та аграрному секторі;
- реалізація механізмів підтримки ліквідності на ринку кредитних спілок шляхом взаємокредитування через об'єднані кредитні спілки та кооперативні банки, утворені кредитними спілками;
- сприяння розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення;
- створення умов до запровадження обов'язкової професійної пенсійної програми для окремих категорій працівників із підвищеним впливом шкідливих факторів виробничого середовища;
- поступова відмова від застосування кількісних обмежень для цілей диверсифікації інвестиційного портфеля НПФ та перехід до використання критеріїв і правил “розумного інвестора”;
- вжиття заходів, спрямованих на оздоровлення ринку щодо проблемних і таких, котрі існують формально, НПФ та адміністраторів;
- створення сприятливих умов для використання фінансового лізингу як фінансового інструменту інвестування розвитку економіки України (зокрема фінансування технічного оснащення та оновлення виробництва) шляхом забезпечення стимулів до зростання кількості гравців на лізинговому ринку, зокрема представників міжнародних фінансових груп, збільшення обсягів портфеля лізингових угод та нових напрямів фінансування – сучасних технологій, енерго- та ресурсозбереження тощо;
- законодавче врегулювання діяльності ломбардів;
- проведення аналізу та вдосконалення вимог щодо достатності капіталу, нормативів ліквідності, платоспроможності адміністраторів фінансових активів для придбання товарів у групах;
- розроблення дієвого механізму застосування регуляторного впливу до суб'єктів господарювання, які ведуть діяльність із надання фінансових послуг без набуття статусу фінансової установи та отримання відповідної ліцензії, тощо.

За окремими з цих напрямів у 2016 р. Нацкомфінпослуг було здійснено конкретні кроки. Наприклад, за напрямом удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду було зменшено ймовірність набуття або збільшення істотної участі у фінансових установах неплатоспроможними та недобросовісними власниками, запроваджено чіткі критерії оцінювання фінансового стану заявників – фізичних осіб, вимоги щодо бездоганності ділової репутації заявника, визначено ознаки, котрі свідчать про відсутність у заявника бездоганної ділової репутації, а також щодо прозорості ланцюга володіння істотною участю [13].

Уперше на ринку запроваджено новий інструментарій консолідованого нагляду за небанківськими фінансовими групами. При цьому налагоджено взаємодію з іншими регуляторами щодо нагляду за діяльністю таких груп. Здійснення пруденційного нагляду зосереджено на контролі за додержанням критеріїв і нормативів ліквідності, капіталу й платоспроможності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, якості систем управління й управлінського персоналу, додержання правил надання фінансових послуг [14].

За напрямом захисту інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг збільшено максимальний розмір страхової виплати за шкоду, заподіяну майну потерпілих, у разі оформлення документів про дорожньо-транспортну пригоду без участі уповноважених на те працівників поліції: з 1 лютого 2016 року – 50 тис. грн потерпілому; підвищено розміри страхових сум за договорами про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВВНТЗ) до 100 тис. грн на одного потерпілого за шкоду, заподіяну майну потерпілих, та 200 тис. грн на одного потерпілого за шкоду, заподіяну життю і здоров'ю потерпілих; проведено активну роботу з уведення електронних полісів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів [14].

За напрямом регуляторного впливу на розвиток ринків небанківських фінансових послуг вжито такі заходи:

- У травні 2016 р. набрало чинності Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика, затверджене розпорядженням Нацкомфінпослуг від 23.02.2016 № 396, що сприяло вдосконаленню регулювання страхового ринку шляхом підвищення вимог до якості активів, котрими представлені кошти страхових резервів. Це сприятиме зниженню ризиків страховика. Перелік емітентів акцій та облігацій, якими володіли страховики, порівняно з 2014 р. скоротився на 140 найменувань – із 660 до 520.
- У листопаді 2016 р. внесено зміни до Порядку складання звітних даних страховиків із метою врахування положень міжнародних стандартів фінансової звітності, розкриття страховиками обсягу інформації, достатнього для визначення їхнього фінансово-господарського стану, отримання інформації щодо якості активів страховика для потреб пруденційного нагляду.
- Із метою забезпечення вимог до платоспроможності й виконання встановлених законодавством фінансових нормативів, моніторингу змін у структурі активів та їхніх обтяжень, а також істотних операцій, для страховиків, котрі займаються страхуванням життя, запроваджено систему щодакданого інформування Нацкомфінпослуг про такі зміни фінансового стану.
- Важливим рішенням у липні 2016 р. було встановлення умов повернення кредитною спілкою вкладникові строкового внеску (вкладу) її члена на депозитний рахунок та нарахованих процентів за цим внеском (вкладом) до закінчення строку дії виключно у випадках, коли це передбачено умовами договору про його залучення, за рішенням суду,

а також у разі реорганізації або ліквідації спілки. Завдяки цьому рішенню вже зменшено кількість скарг (звернень) із питань повернення внесків (вкладів), а також знижено ймовірність настання фінансового дефолту кредитних спілок внаслідок касового розриву у зв'язку з достроковим виконанням зобов'язань за внесками (вкладами) їхніх членів.

- Розроблено план поетапної трансформації ринку кредитної кооперації, реалізація якого дасть змогу забезпечити його структурну перебудову, запровадити системи фінансового оздоровлення та гарантування внесків (вкладів) членів кредитних спілок, а також механізми виведення неплатоспроможних спілок із ринку фінансових послуг. Цілі, визначені Планом поетапної трансформації ринку кредитної кооперації, мають бути досягнуті через вжиття взаємопов'язаних заходів, спрямованих на комплексне реформування ринку кредитної кооперації із залученням представників Всеукраїнської асоціації кредитних спілок, Національної асоціації кредитних спілок України та міжнародних експертів у рамках Меморандуму про співпрацю з надання технічної допомоги між Нацкомфінпослуг, Всесвітньою радою кредитних спілок (WOCCU) та Альянсом волонтерів заради економічного зростання (VEGA), підписаного 16 листопада 2016 р.
- У липні 2016 р. врегульовано питання припинення діяльності пенсійних фондів, особливостей проведення процедури їх ліквідації, приєднання або злиття; удосконалено порядок подання адміністратором НПФ звітності з недержавного пенсійного забезпечення з урахуванням МСФЗ і подання річної фінансової звітності та/або звітних даних за результатами аудиторської перевірки; усунуто недоліки й удосконалено систему персоналізованого обліку НПФ.
- Розроблено законодавчі вимоги, спрямовані на підвищення рівня захисту майнових прав та інтересів учасників недержавного пенсійного забезпечення, а також щодо впорядкування оподаткування учасників накопичувальної системи пенсійного забезпечення.
- Схвалено методику розрахунку викупної суми для договорів страхування життя й додаткові вимоги до них та ін. [14].

Магістрально важливим є не лише визначення напрямів переходу до стратегічного антикризового реформування ринку небанківських фінансових послуг, а й відображення цих реформ у нормативно-правових актах із конкретизацією необхідних напрямів, завдань та цілей. Серед таких документів варто наголосити на Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року, Плані законодавчого забезпечення реформ, Плані пріоритетних дій Уряду на 2017 рік та середньостроковому Плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року [15].

Зауважимо, що положення розділу 5 “Комплексний план заходів” Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року [16] спрямовані на забезпечення розвитку інфраструктури ринку небанківських фінансових послуг на засадах збалансованості економічних інтересів, довіри та відповідальності, дотримання прав споживачів, посередників, держави та

отримання конкурентного, прозорого, ефективного фінансового ринку з дієвими механізмами регулятивного впливу на його кон'юнктуру та розвиток інституцій, а також реалізації програм співробітництва з ЄС, МВФ, Світовим банком, ОЕСР, ЄБРР, ЄІБ та іншими міжнародними фінансовими організаціями – регуляторами у сфері відповідного ринку тощо.

У процесі реалізації напрямів та виконання завдань Програми очікується, що буде створено передумови для стабільного розвитку парабанківської системи України.

Програма має на меті досягнення таких цілей:

- підвищення ролі наглядових рад небанківських фінансових установ, впровадження нових вимог до систем внутрішнього аудиту та контролю в небанківських фінансових установах;
- запровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення, збільшення кількості доступних фінансових інструментів на внутрішньому ринку. За прогнозом Програми обсяг активів другого рівня пенсійної системи відносно ВВП має зрости до 10 %, пенсійних заощаджень населення – до 15 %;
- зменшення кількості страхових компаній, підвищення рівня проникнення страхування з 0,7 до 7 % ВВП за рахунок зростання чистих премій. Активне впровадження накопичувального страхування. За прогнозом Програми обсяг довгострокових інвестицій в економіку України за рахунок довготермінових резервів страховиків зі страхування життя повинен збільшитися з 5 млрд до 15 млрд грн. Створення передумов для розвитку агрострахування та добровільного медичного страхування;
- посилення захисту прав споживачів послуги зі страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів завдяки підвищенню лімітів відповідальності страховиків;
- трансформація та перерозподіл функцій між регуляторами фінансового сектору, оптимізація організаційних структур та спрощення внутрішніх процесів регуляторів;
- запровадження ефективного консолідованого нагляду за фінансовим сектором на засадах принципів IAIS, Solvency II, EIOPA, що дасть можливість ефективно діагностувати й попереджати розвиток системних ризиків та оцінювати реальну і потенційну дію шоків на фінансовий сектор та учасників;
- створення законодавчої бази для використання новітніх технологій у парабанківській сфері, розширення методів ідентифікації клієнтів, впровадження МСФЗ [16].

Якщо зіставити Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 р. [16] та Стратегію реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 рр. [12], можна дійти висновку, що вони доповнюють одна одну та не лише визначають напрями переходу до стратегічного антикризового реформування небанківського фінансового сектору, а й відображають низку реформ із конкретизуванням необхідних напрямів, завдань і цілей. Ці документи спрямовані на комплекс-

не бачення перспектив законодавчої підтримки національних реформ і утворюють систему антикризових заходів, покликану втілити в процеси регулювання небанківського фінансового сектору засади стратегічного управління, які є превентивними й попереджувальними, однак мають середньостроковий характер та обмежуються декількома роками.

Напрями реформ для розбудови ринку небанківських фінансових послуг в Україні закріплені й у Плані пріоритетних дій Уряду на 2017 рік та середньостроковому Плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року від 03.04.2017 № 275-р, зокрема в п. 3 “Реформування та розвиток фінансового сектору”, націленому на створення сприятливих умов для розвитку фінансової системи загалом та ринку небанківських фінансових установ зокрема.

Для цього передбачається розвиток у трьох основних напрямках, а саме:

1) забезпечення стабільності та динамічного розвитку фінансового сектору через удосконалення вимог до капіталу, ліквідності та інших показників фінансових установ;

2) розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового сектору шляхом координації функцій фінансових регуляторів, упровадження стандарту XBRL, створення умов для використання та розвитку новітніх ІТ-технологій;

3) удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг через розроблення та впровадження комплексної програми підвищення фінансової обізнаності.

Реалізація таких стратегічних пріоритетів Кабінету Міністрів України забезпечуватиме сталий економічний розвиток небанківських фінансових посередників за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів у економіці на засадах розбудови повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно із стандартами ЄС.

Сьогодні серед основних законодавчих ініціатив та змін у нормативно-правовому полі ринку небанківських фінансових послуг України, слід також сфокусувати увагу на введенні в дію адаптивного реанімаційного документа – Плану законодавчого забезпечення реформ, зокрема п. 2 “Фінансовий сектор” четвертого системно важливого розділу “Стабілізація макроекономічної ситуації та реформування економіки” [17]. Одним із його завдань є визначення пріоритетних напрямів удосконалення правового регулювання відносин на ринку небанківських фінансових послуг на засадах системності й взаємоузгодженості та забезпечення ефективності реформування.

Упровадження норм законодавчого забезпечення реформ дасть Україні потужний імпульс для досягнення високого рівня розвитку ринку небанківських фінансових послуг, а також сприятиме унормуванню процесу законодавчого забезпечення реалізації пакета реформ, визначених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Стратегією сталого розвитку “Україна – 2020”.

У цьому контексті наступним надзвичайно важливим кроком є створення регуляторного середовища, яке забезпечить досягнення цілей реформи. На базі фундаментальних документів, що визначають стратегію розвитку небанківських інституцій, слід систематизувати єдиний перелік законопро-

ектів, котрий має бути прийнятий та впроваджений на виконання цих стратегічних планів. Серед таких проектів варто назвати: “Про заборону фінансових пірамід в Україні” від 27.11.2014 № 0959, “Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 17.12.2015 № 3670, “Щодо врегулювання особливостей ліцензування господарської діяльності з надання фінансових послуг” від 29.12.2015 № 3739, “Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту прав споживачів на ринку фінансових послуг” від 26.12.2014 № 1652, “Про Фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя” від 27.11.2014 № 0958, “Про запровадження накопичувальної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування” від 30.04.2015 № 2767, “Про ломбарди та ломбардну діяльність” від 20.01.2015 № 1800 тощо [17]. Ухвалення цих законодавчих актів сприятиме створенню надійної державної системи захисту прав споживачів фінансових послуг завдяки покращанню інвестиційного клімату в країні та залученню грошових коштів населення на фінансовий ринок.

Заходи щодо створення потужної нормативно-правової бази для ринків небанківських кредитно-фінансових установ і цінних паперів, а також банків передбачено п. 16 Меморандуму між Україною та МВФ про економічну і фінансову політику (далі – Меморандум) [18]. Для цього заплановано обов’язки нагляду за цілою низкою небанківських фінансових посередників передати з Нацкомфінпослуг до НБУ і Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Зокрема, НБУ нестиме відповідальність за регулювання та нагляд за страховими та лізинговими компаніями, кредитними спілками, кредитними бюро й іншими небанківськими кредиторами, ломбардами та іншими фінансовими компаніями, а НКЦПФР – за регулювання і нагляд за НПФ, емітентами іпотечних сертифікатів, фондами для фінансування будівництва та фондами операцій з нерухомістю.

Така позиція проведення інституційної реформи підтверджується схваленням Верховною Радою України в першому читанні 6 липня 2016 р. законопроекту “Щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 20.07.2015 № 2413а, а його імплементацію в повному обсязі згідно з Меморандумом заплановано до кінця грудня 2017 р.

Ще одним важливим стратегічним напрямом розвитку вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг залишається інтеграція в європейський та світовий ринки. У сфері європейської інтеграції виконувалися заходи, спрямовані на забезпечення імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також визначені Порядком денним асоціації Україна – ЄС.

Зокрема, згідно з Публічним звітом про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016 рік [16], регулятором підготовлено План імплементації Директиви 2009/138/ЄС Європейського парламенту та Ради від 25.11.2009 про початок і провадження діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II), який був затверджений розпорядженням від 08.11.2016 № 2810.

Забезпечується взаємодія з причетними центральними органами виконавчої влади у питанні підготовки планів поетапної імплементації Директив

ЄС 86/635/ЄЕС, 2001/65/ЄЕС, 2003/51/ЄЕС, 2006/46/ЄЕС, 89/117/ЄЕС із питань річної звітності та консолідованої звітності банків та інших фінансових установ.

У контексті імплементації положень Директиви 2002/92/ЄС Європейського парламенту та Ради від 09.12.2002 про посередництво у страхуванні, національний регулятор забезпечує супроводження законопроекту “Про страхування” (реєстр. № 1797-1 від 06.02.2015), який 31 березня 2016 р. був прийнятий Верховною Радою України за основу.

У рамках засідань робочої групи Нацкомфінпослуг, створеної відповідно до наказу її голови від 06.10.2015 № 232, протягом звітного періоду забезпечено опрацювання з представниками об'єднань учасників страхового ринку проекту зазначеного закону в частині регулювання діяльності страхових посередників, у тому числі з урахуванням схвалення Європейським парламентом та Радою Директиви 2016/97/ЄС щодо страхового розповсюдження, яка скасовує Директиву 2002/92/ЄС, та необхідності врахування її положень в українському законодавстві.

Зауважимо, що Нацкомфінпослуг підготувала та направила до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України аргументовані позиційні матеріали для подальшого порушення перед європейською стороною питання щодо виключення українських кредитних спілок з-під дії Директиви 2013/36/ЄС та Регламенту ЄС 575/2013, імплементація яких передбачена зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції.

Як бачимо, при розробленні проектів нормативно-правових актів регулятор належним чином враховує в них відповідну європейську практику та забезпечує аналіз відповідності їх положень законодавству Євросоюзу (acquis ЄС).

Одним зі стратегічних напрямів роботи Нацкомфінпослуг є співробітництво з такими проектами міжнародної технічної допомоги, як проект ЄС “Технічна допомога за пріоритетними напрямками фінансового сектору” EU – FINSTAR, програми USAID “Розвиток фінансового сектору” (Програми FINREP та FINREP-II), проект технічної допомоги GIZ/DGRV “Реформування фінансової діяльності в сільській місцевості” тощо (таблиця).

Отже, дослідження напрямів реформування державного регулювання ринку небанківських фінансових послуг в Україні вказує на необхідність його якісної перебудови шляхом реформування більшості складових та усунення перешкод, що стримують подальший стійкий розвиток. Сьогодні ефективного функціонування вітчизняного ринку небанківських фінансових послуг можна досягти завдяки оновленню нормативно-правової бази з урахуванням помилок попередніх періодів та набутого досвіду. Реалізація таких стратегічних орієнтирів дасть можливість оцінити дії, спрямовані на покращання функціонування ринку на середньостроковий період, перетворить його на важливий системоутворюючий елемент вітчизняної фінансової системи та підвищить роль у забезпеченні економічного зростання. Цілеспрямований та комплексний підхід до реформування дасть Україні потужний імпульс для досягнення високого рівня розвитку економіки, а також забезпечить європейський рівень добробуту громадян.

Т а б л и ц я

## Співробітництво Нацкомфінпослуг із проектами міжнародної технічної допомоги

Назва проекту	Строк реалізації проекту	Мета проекту	Основні компоненти проекту
Проект ЄС "Технічна допомога за пріоритетними напрямками фінансового сектору" EU – FINSTAR	27.03.2015– 26.03.2018	Створення сектору фінансових послуг в Україні, який здатний забезпечити стабільні, безпечні та ефективні фінансові ринки з метою надання фінансових ресурсів для національної економіки, підтримки економічного та соціального розвитку країни й інтеграції у світове фінансове середовище	Зміцнення чинних нормативних засад фінансової звітності для всіх регуляторів фінансового сектору в Україні через запровадження МСФЗ і таксономії FINREP-XBRL; зміцнення засад грошово-кредитної та фінансової статистики в НБУ для забезпечення засад статистики, яку розробили й використовують у Європейському центральному банку (ЄЦБ); запровадження консолідованого нагляду на основі передового досвіду ЄС та відповідно до рекомендацій Європейської служби банківського нагляду, Європейської служби нагляду за ринком цінних паперів і Європейської служби нагляду у сфері страхування і недержавного пенсійного забезпечення, а також ЄЦБ; допомога у зміцненні та розбудові потенціалу НБУ для запровадження нових засобів макропруденційного нагляду, спрямованих на зміцнення фінансової стабільності та подолання системних ризиків завдяки вжиттю контрциклічних заходів; зміцнення потенціалу НБУ щодо реалізації заходів, спрямованих на створення необхідних передумов для подальшого поступового забезпечення вільного руху капіталу; організаційна структура та нормативно-правова база аудиту на засадах передового досвіду ЄС; українські стандарти бухгалтерського обліку для річних та консолідованих звітів окремих типів підприємств, які впроваджують нове законодавство України про бухгалтерський облік, наближено до Директиви про бухгалтерський облік ЄС 2013/34/ЄС; реалізація схеми компенсації для інвесторів на ринку цінних паперів в Україні; допомога НБУ в удосконаленні нормативно-правової бази завдяки впровадженню угоди "Базель І"

Закінчення таблиці

Назва проекту	Строк реалізації проекту	Мета проекту	Основні компоненти проекту
Програма USAID "Розвиток фінансового сектору" (Програма FINREP-II)	01.10.2012–30.09.2017	Посилення нагляду та регулювання фінансового сектору; розвиток фінансового ринку та ринку деривативів; підвищення фінансової грамотності населення	Розроблення та моніторинг політики у фінансовому секторі; застосування міжнародних стандартів та принципів; надання підтримки в запровадженні другого рівня пенсійної системи; сприяння діалогу з формування політики в галузі підвищення рівня фінансової грамотності; запровадження фінансової грамотності у школах; поширення фінансової грамотності для всіх
Проект технічної допомоги GIZ / DGRV "Реформування фінансової діяльності в сільській місцевості"	до 31.03.2014	Консультування органів державної влади щодо регулювання небанківських фінансових установ із метою створення належних рамок умов для розширення пропозиції фінансових послуг у сільських регіонах	Поліпшення системи регулювання і нагляду кредитної кооперації в Україні; формування фінансового центру для кредитних спілок (АРЕХ-структура); навчання й підвищення кваліфікації для фахівців сектору кредитних спілок; міжнародні контакти та обмін досвідом
Проект USAID "Розвиток фінансового сектору" (FINREP)	20.10.2009–19.12.2012	Допомога Україні у подоланні наслідків економічної та фінансової кризи й упровадження надійної, прозорої та стійкої фінансової системи	Продовження надання допомоги Нацкомфінпослуг у впровадженні сучасної системи розкриття інформації у сфері недержавного пенсійного забезпечення; запровадження МСФЗ в установах недержавного пенсійного забезпечення; підвищення фінансової грамотності споживачів фінансових послуг

Складено за: Проекти міжнародної технічної допомоги / Нацкомфінпослуг. URL: <http://nfp.gov.ua/content/proekti-mtd.html?PrintVersion>.

## Список використаних джерел

1. Бачо Р. Й. Сучасний стан розвитку ринку небанківських фінансових послуг України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. "Економіка"*. 2015. Вип. 1 (1). С. 180–183.
2. Барановський О. І., Левченко В. П., Поліщук Є. А. Діяльність небанківських фінансових установ за обставин непереборної сили. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 332–340.
3. Васильців Т. Г., Черкасова С. В. Вплив діяльності інституційних інвесторів небанківського типу на розвиток вітчизняного ринку фінансових послуг. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 2. С. 252–260.
4. Іваницька О. М., Гуц М. В. Діяльність небанківських кредитно-фінансових установ в Україні. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Сер.: Економіка, право, політологія, туризм*. 2013. Вип. 1. С. 28.
5. Клименко О. В. Розвиток системи регулювання ринків небанківських фінансових послуг в Україні. *Економіка України*. 2014. № 5. С. 58–69.
6. Левченко В. П. Ринок небанківських фінансових послуг: поточний стан та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*. 2010. С. 379–393.
7. Прокопенко Ж. В. Сучасний стан ринку небанківських фінансових установ: пенсійне забезпечення, інвестиції та лізинг. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 85–96.
8. Терещенко Г. М., Мусатова Т. А. Посилення пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами. *Наукові праці НДФІ*. 2016. Вип. 1. С. 95–106.
9. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 № 418-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk>.
10. Стратегія розвитку України "Україна-2020: стратегія національної модернізації". URL: <http://www.nbuviar.gov.ua/images/4/str.pdf>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011).
12. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки: затв. розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 19.03.2015 № 499. URL: <http://nfp.gov.ua/news/918.html>.
13. Публічний звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016 рік / Нацкомфінпослуг. URL: <https://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>.
14. Як регулюється небанківський фінсектор / FinPost. 2017. 13 берез. URL: <http://finpost.com.ua/news/2244>.
15. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>.
16. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р. / Національна рада реформ. URL: <http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance%20v4.pdf>.
17. Про план законодавчого забезпечення реформ в Україні: постанова Верховної Ради України від 04.06.2015 № 509-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/509-19>.
18. Меморандум про співпрацю між Україною та МВФ від 02.03.2017. URL: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9C%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1>

%80%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC%20%D0%9C%D0%92%D0%A4\_%  
D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2,%202%20%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0  
%B7%D0%BD%D1%8F%202017.pdf.

19. Проекти міжнародної технічної допомоги / Нацкомфінпослуг. URL: <http://nfp.gov.ua/content/proekti-mtd.html?PrintVersion>.

### References

1. Bacho, R. J. (2015). Suchasny`j stan rozvy`tku ry`nku nebankivs`ky`kh finansovy`kh posluh Ukrainy` [The current state of development of the market for non-banking financial services in Ukraine]. *Naukovy`j visny`k Uzhhorods`koho universy`tetu. Seriya: Ekonomika* [Bulletin of the Uzhhorod University. Economics], 1 (1), 180–183 [in Ukrainian].
2. Baranovs`ky`j, O. I., Levchenko, V. P., Polishhuk, Ye. A. (2015). Diyal`nist` nebankivs`ky`kh finansovy`kh ustanov za obstav`n neperebornoyi sy`ly` [Non-bank financial institutions' activity under force majeure]. *Aktual`ni problemy` ekonomiky`* [Actual problems of economics], 6, 332–340 [in Ukrainian].
3. Vasy`l`civ, T. H., Cherkasova, S. V. (2016). Vply`v diyal`nosti insty`tucijny`kh investoriv nebankivs`koho ty`pu na rozvy`tok vitchy`znyanoho ry`nku finansovy`kh posluh [The influence of non-banking institutional investors' activity on national financial services market development]. *Aktual`ni problemy` ekonomiky`* [Actual problems of economics], 2, 252–260 [in Ukrainian].
4. Ivany`c`ka, O. M., Huc, M. V. (2013). Diyal`nist` nebankivs`ky`kh kredy`tno-finansovy`kh ustanov v Ukraini [Nonbank finance and credit institutions operation in Ukraine]. *Naukovy`j visny`k Insty`tutu mizhnarodny`kh vidnosy`n NAU. Seriya: Ekonomika, pravo, politolohiya, tury`zm* [Scientific bulletin of the Institute of International Relations at NAU. Series: economics, law, political science, tourism], 1, 28 [in Ukrainian].
5. Kly`menko, O. V. (2014). Rozvy`tok sy`stemy` rehulyuvannya ry`nkiv nebankivs`ky`kh finansovy`kh posluh v Ukraini [Development of the system of regulation of the markets of non-banking financial services in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy`* [Economy of Ukraine], 5, 58–69 [in Ukrainian].
6. Levchenko, V. P. (2010). Ry`nok nebankivs`ky`kh finansovy`kh posluh: potochny`j stan ta perspekty`vy` rozvy`tku [Non-banking financial services market of Ukraine: current status and development perspectives]. *Zbirny`k naukovy`kh prac` DVNZ "Ukrayins`ka akademiya bankivs`koyi spravy` NBU"* [Scientific works of the "Ukrainian Academy of Banking NBU"], 379–393 [in Ukrainian].
7. Prokopenko, Zh. V. (2016). Suchasny`j stan ry`nku nebankivs`ky`kh finansovy`kh ustanov: pensijne zabezpechennya, investy`ciyi ta lizy`nh [The current state of the market for non-banking financial institutions: pensions, investment and leasing]. *Ekonomika ta derzhava* [Economics and state], 8, 85–96 [in Ukrainian].
8. Tereshhenko, H. M., Musatova, T. A. (2016). Posy`lennya prudencijnoho nahlyadu za nebankivs`ky`my` finansovy`my` ustanovamy` [The strengthening of prudential supervision of non-bank financial institutions]. *Naukovi praci NDFI* [RFI scientific papers], 1, 95–106 [in Ukrainian].
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). *Plan priority`tetny`kh dij Uryadu na 2016 rik* [Plan of priority actions of the Government for 2016] (Order No. 418-p, May 27). Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk> [in Ukrainian].
10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (n. d.). *Stratehiya rozvy`tku Ukrainy` "Ukrayina-2020: stratehiya nacional`noyi modernizaciyi"* [The development strategy of Ukraine

- “Ukraine 2020: national modernization strategy”. Retrieved from <http://www.nbu-viap.gov.ua/images/4/str.pdf> [in Ukrainian].
11. EU, Ukraine. (2014). *Uhoda pro asociaciyu mizh Ukrayinoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropejs'ky'm Soyuzom, Yevropejs'ky'm spivtovary'stvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy`derzhavamy`-chlenamy`, z inshoyi storony`* [Association agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European atomic energy community and its member states, of the other part]. Retrieved from [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011) [in Ukrainian].
  12. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets. (2015). *Stratehiya reformuvannya derzhavnoho rehulyuvannya ry`nkiv nebankivs'ky`kh finansovy`kh posluh na 2015–2020 roky`* [The strategy of reforming state regulation of non-banking financial services in 2015-2020] (Order No. 499, March 19). Retrieved from <http://nfp.gov.ua/news/918.html> [in Ukrainian].
  13. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets. (2017). *Publichny`j zvit pro diyal`nist` nacional`noyi komisiyi, shho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi ry`nkiv finansovy`kh posluh za 2016 rik* [Public Report on the activities of the National Commission for State Regulation of Financial Services Markets for 2016]. Retrieved from <https://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html> [in Ukrainian].
  14. Yak rehulyuyet`sya nebankivs'ky`j finsektor [How is the non-banking financial sector regulated]. (2017, March 13). *FinPost*. Retrieved from <http://finpost.com.ua/news/2244> [in Ukrainian].
  15. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017). *Pro zatverdzhennya seredn`ostrokovoho planu priory`tetny`kh dij Uryadu do 2020 roku ta planu priory`tetny`kh dij Uryadu na 2017 rik* [About approving the medium-term plan of priority actions of the Government by 2020 and a plan of priority actions of the Government in 2017] (Order No. 275-p, April 3). Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442> [in Ukrainian].
  16. The National Reform Council. (n. d.). *Kompleksna prohrama rozvy`tku finansovoho sektoru Ukrayiny` do 2020 r.* [Comprehensive program for the development of the financial sector of Ukraine until 2020]. Retrieved from <http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance%20v4.pdf> [in Ukrainian].
  17. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). *Pro plan zakonodavchoho zabezpechennya reform v Ukrayini* [About the plan of legislative support for reform in Ukraine] (Decree No. 509-VIII, June 4). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/509-19> [in Ukrainian].
  18. Memorandum pro spivpracyu mizh Ukrayinoyu ta MVF [Memorandum on cooperation between Ukraine and the IMF]. (2017, March 2). Retrieved from [http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9C%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC%20%D0%9C%D0%92%D0%A4\\_%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2,%202%20%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%8F%202017.pdf](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9C%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%83%D0%BC%20%D0%9C%D0%92%D0%A4_%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2,%202%20%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%8F%202017.pdf) [in Ukrainian].
  19. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets. (n. d.). *Proekty` mizhnarodnoyi tekhnichnoyi dopomohy`* [International technical assistance projects]. Retrieved from <http://nfp.gov.ua/content/proekti-mtd.html?PrintVersion> [in Ukrainian].